

Kas on mõni elusolend, kellel on noka sees hambad?

Roosi, 5

Lindudel, keda on kokku umbes 11 000 liiki, ei ole hambaid. Üks erand siiski on – selleks, et linnupoeg munast välja saaks, kasutab ta munahammast. Nii nimetatakse väikest teravat kühmu tema nokal, millega ta muna koort kraabib, et kergemini munast välja pääseda. Kuid see ei ole päris hammas – munahammas kaob nokalt pärast poja koorumist.

Mõnel linnul, näiteks hanedel ja partidel, on sakilise servaga nokk ja eemalt vaadates paistab, nagu oleks tal hambad. Kuid need on kõigest sakid. Need sakid aitavad linnul veest väikesi loomi püüda. Kosklate nokad on samuti sakilised, nemad püüavad kala ja neil on sakilise nokaga kergem kala kinni hoida – nii ei pääse see libedik plehku.

Umbes 66 miljonit aastat tagasi elasid kalalinnud ehk ihtüornised. Neil oli hammastega nokk. Kalalinde oli mitu liiki, suuremaid ja väiksemaid ja nad kõik püüdsid veest kala – sellest ka nende nimi. Küllap oli hammastega lihtsam kala haarata, sest kala on ju libe. Praeguseks on kõik kalalinnud välja surnud ja nende asemel on teised kaladest toituvad linnud, näiteks tiirud ja kajakad, kes on kalalindudega sama mõõtu. Kalalinnud olid esimesed linnud, kel olid hammastega nokad, kuid nende hambad ei olnud sellised nagu meil, vaid sarnanesid pigem väikeste teravate rehapulkadega.

Marko Mägi

Kas hiired ka tussut pesevad?

Koiti, 3

Maris Hindrikson

Looduses ei hoolitse loomad puhtuse eest mitte sellepärast, et nad ei soovi olla räpased, vaid selleks, et oleks rohkem võimalusi ellu jääda. Karva, sulgede, soomuste ja naha hooldamine ja puhastamine toob loomadele palju kasu. Puhas karvkate ja suled hoiavad paremini õhku naha lähedal ja siis on loomal soe olla. Inimene paneb samal põhjusel riided selga. Samuti ei tunne röövloom puhta karvkattega looma lõhna nii kergesti ja ta pääseb ära söömisest.

Liikidel, kellel elab palju loomi karjas või parves koos (šimpansid, leemurid, sebrad, pingviinid jt), annab puhas kasukas ja selle eest hoolitsemine erilise isikliku lõhna ja nii tunnevad sama grupi liikmed üksteist kergemini ära. Samuti saab üksteist sugedes eemaldada kehalt parasiidid, kes võivad põhjustada haigusi. Imetajatele mõjub enese või karjaliikmete hooldamine stressi, vigastuste ja haiguste ajal sageli rahustavalt ja tervendavalt.

Seega on enese puhastamine loomadele väga oluline. Loomad lihtsalt enamasti ei pese end nii nagu meie, vee ja seebiga. Looduses nad pigem lakuvad karvastiku puhtaks või püherdavad vees, lumes või ka savis ja mudas (see kuivab hiljem ära ja pudeneb karvadelt maha). Ka hiired hoolitsevad puhtuse eest, aga pesus nad ei käi, nad nakitsevad karva ise puhtaks. Samuti hoolitsevad hiired oma pepu ja tussu puhtana hoidmise eest, sest siis on nad terved. Pealegi on paljudel imetajatel, ka hiirtel, tagakehal lõhnanäärmed, mille abil nad annavad üksteisele teada, kelle koduterritooriumil nad asuvad või kes neist on kõigist teistest tähtsam hiir või kas mõni neist on valmis paarituma või on ehk hoopis äsja pojad saanud.

Kas oravad hüppavad alati oksalt oksale või kukuvad mõnikord puu otsast alla ka?

Kaspar, 6

Tegelikult kukuvad oravad aeg-ajalt alla ka, mitte küll päris puu otsast, aga kindlasti hakkab orav elu jooksul järjest täpsemalt hüppama. Mõttele sellele, kuidas sina õpid. Ikka mängides, on nii? Nagu inimestel, on ka oravalaste peamiseks õppimisviisiks mäng. Mängu kaudu õpitakse suhtlema, teistega arvestama, aga ka tundma oma keha võimeid, oskusi ja piire. Samamoodi on liikumisega orava elukeskkonnas ehk puudel ja põõsastel ja maapinnal, aga seal ei ole kuhugi alla kukkuda.

Oravapojad harjutavad puudel liikumist ja hüppeid juba päris pisikesest peale, nende kehaehitusele sobib puutüvedel tegutsemine ja puuvõrades liikumine väga hästi. Samuti on orav kohastunud selleks, et liikuda hüpetega ühel puult teisele. Selliste hüpete pikkus võib ulatuda isegi kolme-nelja meetrini.

Orava oluline abimees hüpetel on saba, mis tüürib nende täpsust, ja pikad küünised, millega ta mööda puukoort ronib ja sellest kinni hoiab. Eriti tähtis on hüpata täpselt siis, kui oraval on kannul mõni kiskja, kas metsnugis, kodukakk või raudkull. Siis peavad hüpped olema täpsed ja kiired, et plehku saada.

Sina ju ka vahel komistad või kukud kõndides, kuigi kõndima õppisid päris mitu aastat tagasi? Samamoodi võib juhtuda oraval: ta ei jõuagi oksani, kuhu tahtis hüpata. Õnneks on puudel oksa rohkem kui üks ja kui hüpe ebaõnnestub, maandub orav madalamal oksal või püüavad orava kinni puu all kasvavad põõsad. Metsa puhul ongi hea, et seal kasvab erinevaid taimi alates samblast ja rohust maapinnal kuni päris kõrgete puudeni ja orava jaoks leidub palju kohti, kuhu hüpata.

Kuidas loomad omavahel räägivad?

Samuel, 5

Kui sul on kass või koer, siis tead üsna hästi, et loomad oskavad suhelda. Kass, koer või ka papagoi (linnud on ju tegelikult loomad) oskab märku anda, kui tal on igav, ta on nälgjane või ärritatud. Kui koer käpaga ust kraabib ja niutsub, võib see tähendada „mul on vaja pissile minna“. Rõõmsad haugatused ja innukas hüplemine, kui sa koolist koju tuled, aga „mul on hea meel sind näha“. Selline suhtlemine ei ole otseselt rääkimine, aga sa saad aru, mida koer tahab öelda – ta teatab seda oma käitumise, kehahoiaku ja haugatustega. Nii suhtlevad nad sinuga, aga kas koerad või kassid omavahel ka räägivad?

Inimesed on rääkimine tavaline asi, me oleme harjunud seda tegema iga päev ja see tähendab, et väga suur osa meie suhtlusest klassikaaslaste, ema-isa või õe-vennaga on just nimelt rääkimine (muidugi ka kehakeel, pilgud, käitumine jne). Aga keel, inimese kui liigi kõige iseloomulik omadus, on loomade ja taimede arenemise ehk evolutsiooni uurijatele ikka veel osaliselt mõistatus.

Keele rääkimise tähtis osa on see, et me räägime kordamööda: sina ütled sõbrale midagi, sõber vastab ja sina ütled jälle midagi sõbrale vastuseks. Sa võid mõelda sellest nii, et kordamööda rääkimine on nagu hunnik legoklotse, millest saab laduda midagi suuremat. Keele legoklotsidest, mida tuleb kordamööda rääkides juurde, tekib vestlus. Teadlased on leidnud, et ka loomad peavad selliseid kordamööda laotud klotsidest vestlusi. Kõigi loomade keeled alates elevantide madala sagedusega tehtud infrahelist ja lõpetades paljastuhnurite siutumisega järgivad vestlustes kindlaid reegleid – loomad tõesti räägivad omavahel.

Näed siis: kui loomad ka ei räägi sinuga sama keelt, oskavad nad siiski omavahel vestelda. Siiski on teiste loomaliikide jutuaajamiste kohta endiselt väga vähe teada ja seda peab kindlasti veel uurima. Mine tea, võib-olla oleme tulevikus palju targemad ja saame aru, kuidas koerad või kassid omavahel juttu ajavad?

